

METHODOLOGICAL BASIS OF THE PROCESS OF FORMATION OF READINESS FOR ANIMATION ACTIVITIES OF FUTURE TOURISM SPECIALISTS.

Літвінова-Головань Ольга

викладач кафедри фізичного виховання
Запорізький національний університет

МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО АНІМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ТУРИЗМУ.

Abstract. The article discusses the main approaches to training, as a methodological basis for the formation of readiness for animation activities of future tourism professionals. On the basis of a theoretical analysis of the literature, the optimal approaches to the specified learning process are determined. Conclusions and some prospects for further research.

Анотація. У статті розглянуто основні підходи навчання, як методологічна основа процесу формування готовності до анімаційної діяльності майбутніх фахівців з туризму. На основі теоретичного аналізу вітчизняної, зарубіжної літератури визначено оптимальні підходи зазначеного процесу навчання. Зроблені висновки та визначена перспектива подальших досліджень.

Keywords: *tourism, future specialists, methodological basis, animation.*

Ключові слова: *туризм, майбутні фахівці, методологічна основа, анімаційна діяльність.*

Постановка проблеми. В сучасній сфері туристичної та дозвільної галузі України відбуваються досить фундаментальні зміни. Потужним поштовхом для розвитку економіки багатьох країн світу, у тому числі й України став рік «Міжнародного стійкого туризму» (2017), який було проголошено Генеральною Асамблеєю ООН [0].

Тож, у сучасному суспільстві вимагають від вищої освіти формування у майбутнього фахівця системи професійно значущих знань з туризму, розвитку особистісних творчих якостей, здатності ефективно застосовувати у практичній туристській діяльності професійні уміння, знання та навички, задля того, щоб Українські фахівці з туризму мали не аби яку конкурентоспроможність на міжнародному туристичному ринку праці.

Долучення анімаційних програм культурно-пізнавального, спортивно-оздоровчого, розважального характеру у складі туристських маршрутів та подорожей, підвищує їх престижність та попит на них на ринку туристичних послуг. Тож, дослідження питань формування готовності до анімаційної діяльності майбутніх фахівців з туризму є актуальним, доцільним та важливим на сьогодні.

Аналіз актуальних досліджень. Анімація в туризмі як така почала свій розвиток із 70-х років ХХ ст. на Сході, і тільки з середини 90-х років вона з'явилася у країнах пост радянського простору. З початку фахівці з анімаційної діяльності опанували Єгипет та ОАЕ. Пізніше – Туреччину, де музичні та циркові колективи представляли свої програми переважно у готелях. Танцівника та циркача було запропоновано дещо нова форма діяльності – не просто концертні програми, але й спілкування з гостями у невимуженій обстановці. У середини 90-

х років в Туреччині отримали розповсюдження «школи аніматорів», де навчалися як самі турки, так і іноземці [0].

Вивченню та узагальненню теоретичних досліджень у різних напрямках анімаційної діяльності присвятили роботи українські вчені: Н.В. Гузій, Т.М. Лесіна, С.В. Масліч, А.В. Сидорук, І.Т. Скрипченко та інші.

Вагомий внесок у створення і розвиток теорії туризму належить російським вченим: З. Б. Богатова, О.В. Джафарова, Р. Костецки, С. Б. Мамбеков, Є.М. Приєзжева, А.В. Портних, В.С. Плотнікова, Т.С. Трусова, С.Б. Жарая.

Сформована готовність до анімаційної діяльності надає можливість фахівцям з туризму реалізувати свій творчий, особистісний та професійний потенціал у майбутній професійній діяльності. Враховуючи це, сучасна підготовка фахівця нового типу вимагає створення та оптимізації умов, необхідних для ефективного формування певного рівня професійних й особистісних компетенцій студентів у процесі вивчення фахових дисциплін.

Проблема формування готовності до анімаційної діяльності майбутніх фахівців з туризму у вищих навчальних закладах зумовлена необхідністю подолання суперечностей, які виникають між:

1. потребою суспільства у кваліфікованих та компетентних фахівцях з туризму, що передбачено статтею №5 Закону України «Про туризм» та недостатнім рівнем готовності випускників до професійної діяльності;

2. необхідністю ефективної професійної підготовки майбутніх фахівців з туризму, що зумовлено переліком посад фахівців туристичного супроводу та кваліфікаційних вимог до них, які

визначаються центральним органом виконавчої влади (*Частина третя статті 5 в редакції Закону № 1193-VII від 09.04.2014*) та недостатньою розробленістю й висвітленням теоретичних та методичних засад цієї проблеми у педагогічній теорії та практиці вищої освіти;

3. значним обсягом інформації з розвитку туристичної індустрії, що швидко змінюється в сучасних умовах світового суспільства та недостатнім рівнем оновлення та модернізації навчально-методичного забезпечення процесу формування готовності до анімаційної діяльності майбутніх фахівців з туризму у закладах вищої освіти, що зумовлено Законом України «Про туризм» «щодо вдосконалення освітніх програм з професійного навчання в галузі туризму, підвищення рівня професійної підготовки працівників і фахівців у галузі туризму» (ст.. №24) [0];

4. необхідністю визначення та обґрунтування організаційно-педагогічних умов формування анімаційної компетентності майбутніх фахівців з туризму, що зазначено у сьомій частині статті №6 Закону України «Про туризм», як «*визначення пріоритетних напрямів і координації наукових досліджень та підготовки кадрів у галузі туризму*» [0] та недостатньою розробленістю педагогічних технологій, що уможливають їх реалізації.

Метою статті обрано наукове обґрунтування методологічної основи формування готовності до анімаційної діяльності майбутніх фахівців з туризму.

Об'єкт дослідження – процес професійної підготовки майбутніх фахівців з туризму до анімаційної діяльності.

Предмет дослідження – основні підходи в процесі формування готовності до анімаційної діяльності майбутніх фахівців з туризму.

Виклад основного матеріалу. Підходи в процесі навчання – це базисна категорія методики, яка визначає стратегію навчання та відбір метода навчання, який реалізує цю стратегію. Методи навчання реалізують той чи інший підхід, стаючи, таким чином, тактичною моделлю процесу навчання [0.].

Методологічна основа формування готовності до анімаційної діяльності майбутніх фахівців з туризму в процесі вивчення фахових дисциплін, містить у собі такі підходи як: *системний, компетентісний, діяльнісний, аксиологічний та особистісно-орієнтований*.

Вибір підходів зумовлений нами певним теоретичним підґрунтям так, *системний підхід* (Т.В. Галкіна [0]) дозволяє відокремити та вивчити кожен елемент системи окремо, проаналізувати та зіставити їх один з одним, об'єднавши у цілісну структуру. При цьому виявляються всі їх подібності та відмінності, протиріччя і сполучні характеристики, пріоритет одних елементів по відношенню до інших, динаміка розвитку кожного елемента і всієї системи в цілому.

На думку Е.Г. Юдина, системний підхід є особливою загальнонауковою, а не спеціальнонауковою методологією. Разом з тим, методологічна ефективність системного підходу, як і будь якої іншої загальнонаукової методології, вимірюється тим, наскільки він здатен відігравати конструктивно роль у побудові та розвитку конкретних предметів дослідження [0, с. 39].

Використання системного підходу у нашому дослідженні дозволяє розглянути:

- процес формування готовності до анімаційної діяльності майбутніх фахівців з туризму, як складну педагогічну систему, представлену єдністю взаємопов'язаних та відносно стійких елементів, дослідження системи має на увазі вивчення її структурних компонентів, зв'язків та відносин;

- систему формування готовності до анімаційної діяльності майбутніх фахівців з туризму, як роботу яка дозволяє урізноманітнити комунікативну діяльність студентів;

- Поняття «готовності до анімаційної діяльності майбутніх фахівців з туризму» в аспекті його системних характеристик.

Компетентісний підхід. Використання компетентісної моделі в освіті передбачає принципові зміни в організації навчального процесу, у керуванні ним, в діяльності викладачів, у засобах оцінювання освітніх результатів студентів у порівнянні з навчальним процесом, заснованим на концепції «засвоєння знань». Основною цінністю стає не засвоєння суми відомостей, а засвоєння студентами таких умінь, які б дозволили їм визначати свої цілі, приймати рішення та діяти в типових і не стандартних ситуаціях.

Дослідники у галузі компетентісного підходу в освіті (Н.В. Ключова, С. Є. Шишов) [0] відзначають, що відмінності компетентного фахівця від кваліфікованого у тому, що перший не тільки володіє визначеним рівнем знань, умінь та навичок, але й здатен реалізовувати їх в професійній діяльності.

Аналіз літератури дозволив виявити різні погляди на компетентісний підхід в освіті.

Так, на думку С.Я. Когана, компетентісний підхід є принципово новим підходом, який потребує перегляду відношення з позиції викладача, до навчання студентів; цей підхід повинен привести до глобальних змін, від зміни свідомості до зміни методичної бази [0, с. 128].

Досить цікавою для нашого дослідження виявилась думка О.Є. Лебедева [0]. Автор визначає компетентісний підхід, як сукупність загальних принципів визначення цілей освіти, відбору змісту, організації освітнього процесу та оцінки освітніх результатів. До таких принципів, автор відносить наступні:

- Сенс освіти полягає у розвитку у студентів здатності самостійно вирішувати проблеми в різних галузях і видах діяльності на основі

використання соціального досвіду, елементом якого є і особистий досвід студентів.

- Зміст освіти являє собою дидактично адаптований соціальний досвід вирішення пізнавальних, світоглядних, моральних, політичних та інших проблем.

- Сенс організації освітнього процесу полягає у створенні умов для формування у студентів досвіду самостійного рішення пізнавальних, комунікативних, організаційних, моральних та інших проблем, що становлять зміст освіти.

- Оцінка освітніх результатів ґрунтується на аналізі рівней освіти, які досягнуті студентами на визначеному етапі навчання [0, с. 7].

На думку О.П. Савченко, «загальною ідеєю компетентнісного підходу є компетентісно-орієнтована освіта, яка спрямована на комплексне засвоєння знань та способів практичної діяльності, завдяки яким людина успішно реалізує себе в різних галузях своєї жаттєдіяльності» [0, інт].

А.Е. Федоров, С.Є. Метелев, О.О. Соловьев та Є.В. Шлякова, виділили такі характеристики ситуацій, які повинен рганізувати кожен педагог з метою створення в аудиторії «середі розвитку». До них автори віднесли: 1)самостійний вибір студентів (теми, рівня складності, форм і засобів роботи, тощо); 2) самостійна навчальна робота, дільність;3) усвідомленість мети роботи та відповідальність за результат;4) реалізація індивідуальних інтересів студентів;5) групова робота (розподіл обов'язків, планування, дискусія, оцінка та обговорення результатів);6) використання системи оцінювання, адекватної вимогам до результатів;7) Формування понять та організація дій на їх основі;8) демонстрування викладачем компетентної поведінки [0, с. 61].

Діяльнісний підхід. На думку А.Є. Румянцевой, діяльнісний підхід у навчанні,є реалізацією висновку психологічної науки: знання засвоюються суб'єктом з'являються тільки за допомогою його діяльності; процес навчання повинен будуватися на поступовому ускладненні змісту, засобів, характеру діяльності учнів. Автор зазначає, що технологією діяльнісного методу, є інструмент, який дозволяє вирішити задачу за зміною задач освіти – з формулючої на розвивальну, побудова освітнього простору , в якому ефективно розвиваються діяльнісні здібності учнів [0, інт].

А.Д. Кириліна визначає діяльнісний підхід, як процес діяльності людини, спрямований на становлення його свідомості і його особистості в цілому. На думку автора, в умовах діяльнісного підходу людина, особистість є активним творчим початком. Взаємодіючи зі світом, людина навчається будувати саму себе. Саме чкрез діяльність і процес діяльності, людина стає самою собою, відбувається його розвиток та самоактуалізація його особистості [0, інт].

Ю.Ф. Кузнецов, провівши аналіз психолого-педагогічної літератури, визначив діяльнісний підхід, як таку організацію навчання та виховання,

під час якої студент діє з позиції активного субекту пізнання, праці та спілкування, у якого цілеспрямовано формуються навчальні уміння з усвідомлення мети, планування ходу майбутньої діяльності, її виконання й регулюванню, виконання самоконтролю, аналізу й оцінки результатів своєї діяльності [0, с. 29].

Також, слід розглянути й основні принципи діяльнісного підходу.

С.А. Бондаренко, визначив принципи діяльнісного підходу, а саме: 1) метою освіти має бути здобуття студентами навичок діяльності; 2) навчальна діяльність повинна будуватися поступово, від більш простої діяльності до складної; 3)педагогічна діяльність має бути функцією педагогічного суспільства в цілому, а не окремого педагога [0, с.35].

Реалізація на практиці діяльнісного підходу передбачає включення студентів у різноманітні види діяльності, пов'язані з анімацією.

Використання діяльнісного підходу в процесі формування готовності до анімаційної діяльності майбутніх фахівців з туризму орієнтують на: 1)використання різних видів діяльності (пізнавально-дослідницької, проблемно-ціннісного спілкування, соціально-значущої діяльності, культурно-дозвільної діяльності); 2) розвиток у студентів усвідомленої регуляції діяльності, пов'язаної з міжкультурним спілкуванням (визначення мети, планування, програмування, самоаналіз і корекція результатів діяльності).

Аксиологічний підхід. Основою аксиологічного підходу, на думку В. О. Сластьоніна та Г.І. Чижакова, існує концепція взаємозалежного і взаємно діючого світу. Відповідно даної концепції наш життєвий простір – це світ людини цілісної, тому важливо бачити загальне, те що поєднує людство та характеризує окремо кожного індивіда. Гуманістична ціннісна орієнтація - це своєрідний аксиологічний двигун, який надає активності іншим ланкам ціннісної системи [0, с. 342]. Автори зазначають, що педагогічна аксіологія визначається, як галузь педагогічного знання, яка розглядає освітні цінності з позиції цінності самої людини та здійснює ціннісні підходи до освіти на основі визнання цінності самої освіти. Цінності самої освіти тісно пов'язані з професійними, які займають одне з важливіших місць в системі цінностей людини [0 с.99].

На думку Н. О. Ткачовой, освітні цінності доцільно розглядати як сукупність гуманістичних пріоритетів суспільства, які виступають головними орієнтирами для розвитку системи в цілому; як систему соціальних цінностей, які засобами педагогічного процесу можуть буди переведені на рівень персональних цінностей кожного студента [0 с. 51].

Особистісно-орієнтований підхід. В концепції В.В. Серикова, особистісно-орієнтований підхід визначається, як сукупність основоположних принципів [0, с.20]: етико-

гуманістичний принцип спілкування педагога та студента, що можна назвати «педагогічна співпраця»; принцип свободи особистості в освітньому процесі, її вибір пріоритетів, формування особистого досвіду; принцип індивідуальності в освіті, як альтернатива колективного навчання; будова педагогічного процесу (зі специфічними цілями, змістом, технологіями), орієнтованого на розвиток і саморозвиток особистісних якостей індивіду.

Висновки. Отже, теоретичний аналіз проблеми дослідження довів доцільність та актуальність обраної теми. Дослідивши основні підходи навчання як методологічну основу процесу формування готовності до анімаційної діяльності майбутніх фахівців з туризму дійшли висновку, що вибір підходів навчання має бути ретельним і базуватися на ґрунтовному науковому аналізі, як основа методики, яка визначає стратегію усього процесу формування готовності.

Перспективи. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні інших аспектів професійної підготовки майбутніх фахівців з туризму до анімаційної діяльності у вищих навчальних закладах, а також знаходження дієвих шляхів вирішення існуючих проблем підготовки фахівців з туризму в сучасних вищих навчальних закладах України.

Література:

Анімація в туризмі. URL: <http://svastour.ru/articles/puteshestviya/vidy-turov/animatsiya-v-turizme.html>

Бондаренко С.А. Формирование профессиональной готовности конкурентоспособного специалиста. *Модернизация высшей школы: обеспечение качества профессионального образования*: мат.-лы Всерос. науч.- практ. конф. Барнаул, 2004. Ч. 1. С. 188-207.

Галкина Т.В. Самооценка как процесс решения задач: системный подход. Москва: Издательство ИП РАН, 2011. 254 с.

Закон України «Про туризм»: відомості Верховної Ради, №14, ст.96, 2015 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>

Кириллина А.Д. Сущность деятельностного подхода в образовательном процессе: научно-методическая разработка. URL: <http://xn----8sb3aemcew1d.xn--p1ai/sushhnost-deyatelnostnogo-podhoda-v-obrazovatelnom-protseste/>

Коган Е.Я. Компетентностный подход и новое качество образования / ред. А.В. Великановой. Самара: Профи, 2001. 243 с.

Кузнецов Ю.Ф. Деятельностный подход к обучению и основные категории педагогики. *Специально образование*. 2006. №6. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/deyatelnostnyy-podhod-k-uchenyu-i-osnovnye-kategorii-pedagogiki>

Лебедев О.Е. Компетентностный подход в образовании. *Школьные технологии*. 2004. №5. С. 3-12.

Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам). — М.: Издательство ИКАР. Э. Г. Азимов, А. Н. Щукин. 2009.

Румянцева А.Е. Реализация технологии деятельностного подхода как эффективное условие повышения качества образования. URL: <http://festival.1september.ru/articles/612488/>

Савченко О.П. Компетентнісний підхід у сучасній вищій школі. *Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку*. 2010. №3. URL: http://intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vypuski_n3_2010_st_16/

Сериков В.В. Образование и личность. Теория и практика проектирования педагогических систем. Москва: Издательская корпорация «Логос», 1999. 272 с.

Сластенин В.А., Чижикова Г.И. Введение в педагогическую аксиологию: учеб. помощь для студ. высш. пед. учеб. заведений. Москва: Академия, 2003. 192 с.

Словарь основных терминов по психологии развития и возрастной психологии. URL: <http://www.psyho.ru/dictionaries/slovar-osnovnykh-terminov-po-psixologii-razvitiya-i-vozzrastnoj-psixologii/razvitie/>

Ткачова Н.О. Аксиологічний підхід до організації педагогічного процесу в загальноосвітньому навчальному закладі: монографія. Луганськ-Харків: Вид-во «Каравела», 2006. 300 с.

Федоров А.Э., Метелев С.Е., Соловьев А.А., Шлякова Е.В. Компетентностный подход в образовательном процессе: монография. Омск: Изд-во ООО «Омскбланкиздат», 2012. 210 с.

Шишов С.Е., Кальней В.А. Школа: мониторинга качества образования. Москва: Педагогическое общество России, 2000. 320 с.

Юдин Э.Г. Методология науки. Системность. Деятельность. Москва: Эдиториал УРСС, 1997. 444 с.

International year of sustainable tourism for development. URL: <http://www.tourism4development2017.org/>